

LATVIJAS REPUBLIKA

Liepājas pilsētas bāriņtiesa

Reģ.Nr.90002394125, Peldu iela 5, Liepāja, LV-3401, tālr.+371 63422496, barintiesa@liepaja.lv

Pārskata ziņojums par Liepājas pilsētas bāriņtiesas darbību 2022. gadā

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 5. panta ceturto daļu bāriņtiesa ne retāk kā reizi gadā sniedz attiecīgās pašvaldības domei pārskatu par savu darbību. Pārskata ziņojums ir publicējams pašvaldības oficiālajā tīmekļvietnē www.liepaja.lv.

Bāriņtiesa, īstenojot normatīvajos aktos noteiktos bērna un aizgādībā esošās personas personisko interešu aizsardzības pasākumus, pieņem lēmumus bērna vai aizgādībā esošās personas interesēs, pieprasa vajadzīgo informāciju aizbildnības, aizgādības, adopcijas vai ar aizgādību saistīto jautājumu izlemšanai, veic pienākumus aizbildnības un aizgādības uzraudzībā, iesniedz tiesā prasības pieteikumus bērna vai aizgādībā esošās personas interesēs, kā arī sadarbojas ar citām valsts un pašvaldības institūcijām, lai veiktu savus uzdevumus.

Liepājas pilsētas bāriņtiesa (turpmāk – bāriņtiesa) ir Liepājas pilsētas pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde, kas Liepājas administratīvajā teritorijā nodrošina bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību. Bāriņtiesas sastāvā ir bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks un deviņi bāriņtiesas locekļi.

Bāriņtiesa lietas izskata bāriņtiesas sēdēs un lēmumus pieņem koleģiāli, izņemot gadījumus, kad, konstatējot apdraudējumu bērnam, bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis pieņem vienpersonisku lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam, aizbildņa vai audžuģimenes atstādināšanu no pienākumu pildīšanas, un bērna nogādāšanu drošos apstākļos.

Par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu, atjaunošanu, atņemšanu

Ģimenēs, kurās aug bērni, ikdienā vecāki risina dažādus ar bērna audzināšanu, aprūpi un tiesībām saistītus jautājumus, ko juridiskajā terminoloģijā dēvē par aizgādību. Aizgādība ir vienlīdzīgas abu vecāku tiesības un pienākumi rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās.

Ja vecāki ar šiem pienākumiem netiek galā, situācijas risināšanā iesaistās dažādas institūcijas un speciālisti, lai sniegtu atbalstu un palīdzību ģimenei attiecīgu problēmu risināšanā, lai novērstu iespējamus bērnu tiesību pārkāpumus un bērni nebūtu jāšķir no ģimenes. Taču gadījumos, kad vecāku rīcībā un attieksmē pret bērnu konstatē augstus riskus un turpmāka bērna atrašanās vecāku aizgādībā var apdraudēt bērna veselību vai dzīvību, tad šo jautājumu risināšanā iesaistās bāriņtiesa un tiesa, kas lemj par aizgādības tiesībām.

Lai mazinātu gadījumus, kuros bāriņtiesai jāpieņem lēmums par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam, būtiski nodrošināt preventīvo sociālo darbu ar ģimeni. Šī preventīvā darba mērķis ir sniegt atbalstu un ļaut vecākam novērst tos apstākļus, kas nelabvēlīgi ietekmē bērnu. Tikai galējā situācijā, ja vecāks nesadarbojas un nenovērš bērnam kaitējošos apstākļus, bāriņtiesa pieņem lēmumu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam.

Pārskata gadā bāriņtiesa informējusi Liepājas pilsētas domes Sociālo dienestu (turpmāk – Sociālais dienests) par 29 ģimenēm, kurās aug 70 bērni, norādot, ka šajās ģimenēs netiek pietiekami nodrošināta bērna attīstība un augšana, tādēļ nepieciešams sociālā darbinieka atbalsts un palīdzība. Iepriekš, 2021. gadā, bāriņtiesa lūgusi veikt sociālo darbu ar 22 ģimenēm, kurās aug 32 bērni, bet 2020. gadā - par 21 ģimeni, kurās auga 42 bērni.

Bērna aizgādības tiesību pārtraukšanas tiesiskie pamati noteikti Civillikuma 203. pantā un Bāriņtiesu likuma 22. pantā. Konstatējot šajās tiesību normās uzskaitītos apstākļus, bāriņtiesa lemj par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam. Nereti lietas izskatīšanas laikā ģimenei, sadarbojoties ar Sociālo dienestu, citām institūcijām un speciālistiem, veiksmīgi izdodas būtiski samazināt sociālās problēmas, kā arī novērst konstatētos riskus un nelabvēlīgos apstākļus. Tā rezultātā, bāriņtiesai lemjot par iespējamo bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu, lietvedība izbeigta par 11 bērnu aizgādības tiesību pārtraukšanu astoņiem vecākiem.

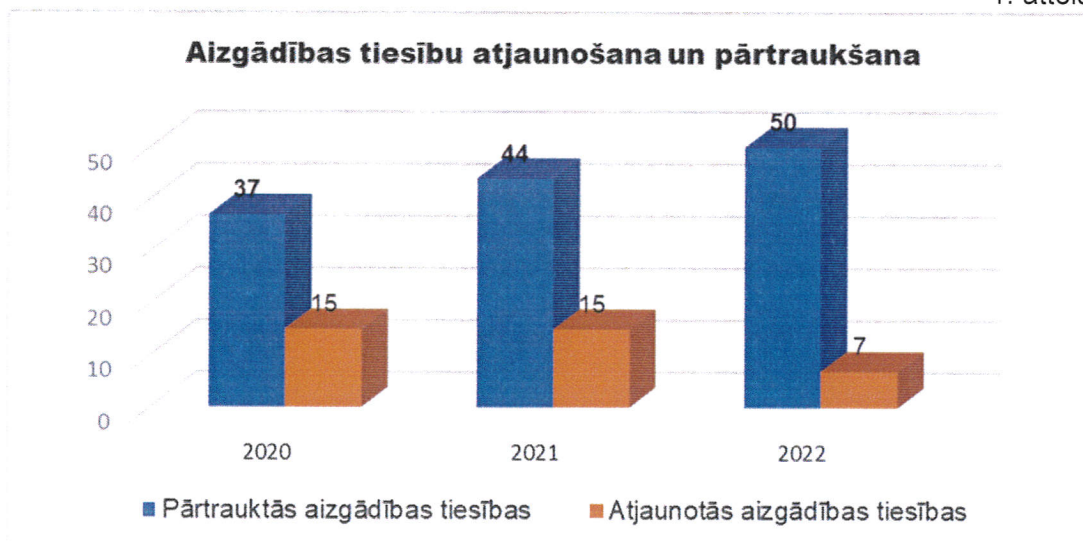
2022. gadā bāriņtiesa pārtraukusi 69 bērnu aizgādības tiesības 50 vecākiem (2021. gadā aizgādības tiesības ierobežotas 44 vecākiem, bet 2020. gadā – 37 vecākiem). Analizējot iemeslus, kuru dēļ bāriņtiesa visbiežāk lēmusi par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam, secināms, ka pārsvarā lēmumi pamatoti ar vecāka atkarības problēmām, zināšanu un prasmju trūkumu bērnu vajadzību un interešu nodrošināšanā, kā rezultātā vecāks nenodrošināja pilnvērtīgu bērna aprūpi. Pārskata gada ietvaros ar bāriņtiesas lēmumu vienam vecākam pārtrauktas bērna aizgādības, pastāvot pamatotām aizdomām par vardarbību pret bērnu, par ko Valsts policijā tika ierosināts kriminālprocess.

Pēc tam, kad pieņemts lēmums par aizgādības tiesību pārtraukšanu, bāriņtiesa sniedz informāciju Sociālajam dienestam sociālā darba veikšanai ar ģimeni ar mērķi panākt situācijas uzlabošanu un bērna atgriešanos ģimenē.

Ja bērna aizgādības tiesību pārtraukšanas iemesli ir zuduši, bāriņtiesa lemj par pārtraukto bērna aizgādības tiesību atjaunošanu. Līdz ar to, sagatavojot lietu par iespējamu pārtraukto bērna aizgādības tiesību atjaunošanu vecākam, bāriņtiesai primāri jāpārlicinās, vai ir mainījušies tie apstākļi, kas pastāvēja laikā, kad vecākam tika pārtrauktas aizgādības tiesības. Tāpat jāpārlicinās, vai nepastāv arī citi pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanas riski. Tātad bāriņtiesa vērtē gan iespējamo risku bērna drošībai, attīstībai un veselībai, kā arī apstākli, vai bērnam, atgriežoties ģimenē, tiks nodrošināta pilnvērtīga aprūpe, atbilstoša audzināšana un labvēlīga dzīves vide.

2022. gadā pārtrauktās aizgādības tiesības atjaunotas septiņām personām, kā rezultātā astoņi bērni atgriezās vecāku aizgādībā. 2021. gadā bāriņtiesa 15 vecākiem atjaunoja pārtrauktās 14 bērnu aizgādības tiesības, 2020. gadā pārtrauktās aizgādības tiesības atjaunotas arī 15 personām, (skat. 1. attēls).

1. attēls

Civillikuma 203. pantā noteikts, ja gada laikā no aizgādības tiesību pārtraukšanas nav iespējams tās atjaunot, bāriņtiesa lemj par prasības celšanu tiesā aizgādības tiesību atņemšanai, izņemot gadījumu, kad aizgādības tiesības nevar atjaunot no vecāka neatkarīgu apstākļu dēļ.

Pārskata gadā bāriņtiesa par 36 vecākiem (2021. gadā par 33 vecākiem; 2020. gadā par 26 vecākiem) pieņēmusi lēmumu un cēlusi prasību tiesā par bērnu aizgādības tiesību atņemšanu. Celto prasību skaita pieaugums skaidrojams ar to, ka vairāk vecāku gada termiņā nenovērsa savās ģimenēs bērna augšanai un attīstībai nelabvēlīgos apstākļus, līdz ar to iepriekš pārtrauktās aizgādības tiesības viņiem nebija iespējams atjaunot.

Aizgādības tiesību atņemšanu vecākam kā galējo līdzekli piemēro tiesa. 2022. gadā likumīgā spēkā stājušies tiesu spriedumi, ar kuriem 36 vecākiem atņemtas 35 bērnu aizgādības tiesības (2021. gadā 25 vecākiem atņemtas 36 bērnu aizgādības tiesības; 2020. gadā 33 vecākiem – 47 bērnu aizgādības tiesības).

Par bērnu ārpusģimenes aprūpi

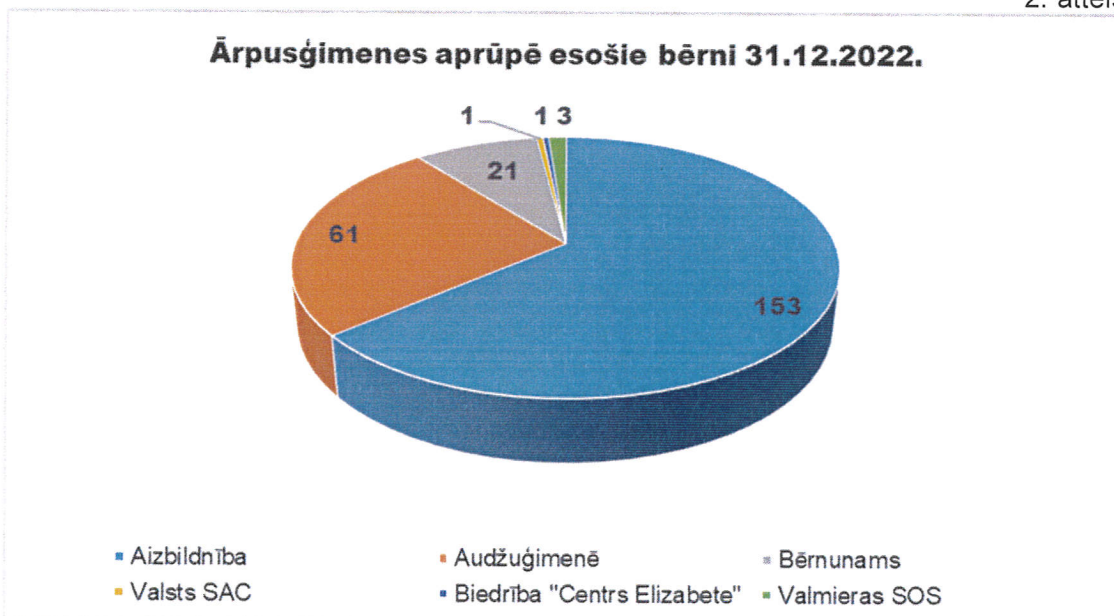
Ārpusģimenes aprūpes mērķis saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 32. pantā noteikto ir radīt bērnam aizsargātības sajūtu, nodrošināt apstākļus viņa attīstībai un labklājībai. Lemjot par ārpusģimenes aprūpi bērnam, bāriņtiesai nepieciešams izskaidrot bērnam iespējamās ārpusģimenes aprūpes veidus un noskaidrot bērna viedokli par viņam piemērotāko ārpusģimenes aprūpes veidu, ja bērns spēj formulēt savu viedokli.

Normatīvie akti paredz primāri nodrošināt bērnam iespēju augt ģimeniskā vidē, tas ir – pie aizbildņa vai audžuģimenē. Tikai tad, ja nav iespējams nodrošināt ārpusģimenes aprūpi pie aizbildņa vai audžuģimenē, bāriņtiesa lemj par bāreņa vai bez vecāku gādības palikuša bērna ieviešanu institūcijā.

2022. gada 31. decembrī ārpusģimenes aprūpē atradās 240 bērni, no tiem 153 aizbildnībā, 61 audžuģimenē un 26 institucionālā aprūpē.

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027.gadam viens no svarīgākajiem rīcības virzieniem ir deinstitucionalizācija. Lai nodrošinātu deinstitucionalizācijas principa – ģimeniskas vides nodrošināšana bērnam – īstenošanu praksē, bāriņtiesa periodiski pārlicinās, vai institūcijā ievietotam bērnam joprojām nav iespējams nodrošināt aprūpi ģimeniskā vidē.

2. attēls

Kā redzams 2. attēlā, visvairāk Liepājas pašvaldības bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu aprūpe tiek nodrošināta aizbildnībā.

Kopumā 26 bērni atrodas institucionālā aprūpē, no tiem trīs bērni atrodas SOS ciematā Valmierā, kur bērnu aprūpe pietuvināta ģimeniskai videi.

Viena jaunieta ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņem Biedrībā "Centrs Elizabete" Jelgavā.

Valsts sociālās aprūpes centra (turpmāk – Valsts SAC) filiālē "Liepāja" aprūpi saņem viens bērns, kurš ir 13 gadus vecs un kuram ir smagas veselības problēmas. Tieši smagā veselības stāvokļa dēļ ir ļoti ierobežotas iespējas bērniem nodrošināt viņu veselības stāvoklim atbilstošu audžuģimeni vai iecelt aizbildni.

Liepājas pilsētas domes Sociālā dienesta Bērnu atbalsta centrā "Dzintari" (turpmāk – BAC "Dzintari") aprūpes pakalpojums nodrošināts 21 bērnam līdz 18 gadu vecumam. Pārskata gadā būtiski pieaudzis to bērnu skaits, kuriem nodrošināta ārpusģimenes aprūpe institūcijā. Iemesls šādam būtiskam pieaugumam ir bērni no lielām ģimenēm – vienā gadījumā septiņi bērni, otrā gadījumā četri bērni. Abos gadījumos bērnu viedoklis un bērnu tuvāko radnieku esamība Liepājā, bija noteicošais faktors ārpusģimenes aprūpes pakalpojuma nodrošināšanai Liepājas valstspilsētas administratīvajā teritorijā. Jaunākais bērns BAC "Dzintari" ir gadu veca meitene, kura iestādē atrodas kopā ar nepilngadīgo māti, kura ir viena no lielo ģimeņu bērniem.

Uz 2022. gada 31. decembri 61 bērni aprūpes pakalpojumu saņem audžuģimenēs. No tiem deviņpadsmit bērni ir vecumā no 0 līdz 3 gadiem, trīsdesmit četri bērni – vecumā no 4 līdz 12 gadiem un astoņi bērni – vecumā no 13 līdz 17 gadiem. 56 bērniem nodrošināta ārpusģimenes aprūpe audžuģimenēs bez specializācijas, divi bērni uzturas krīzes audžuģimenēs, savukārt trīs bērniem nodrošināta ārpusģimenes aprūpe specializētajā audžuģimenē bērnam invalīdam, kuram izsniegts atzinums par ģimenes kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem.

Jāatzīmē, ka joprojām grūtības sagādā audžuģimenes atrašana bērniem pusaudžu vecumā un jauniešiem ar uzvedības problēmām un atkarībām, tādēļ pozitīvi vērtējams, ka 2024. gadā Latvijā plānots ieviest jaunu ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu – specializētās audžuģimenes pusaudžiem ar būtiskiem uzvedības traucējumiem un atkarībām.

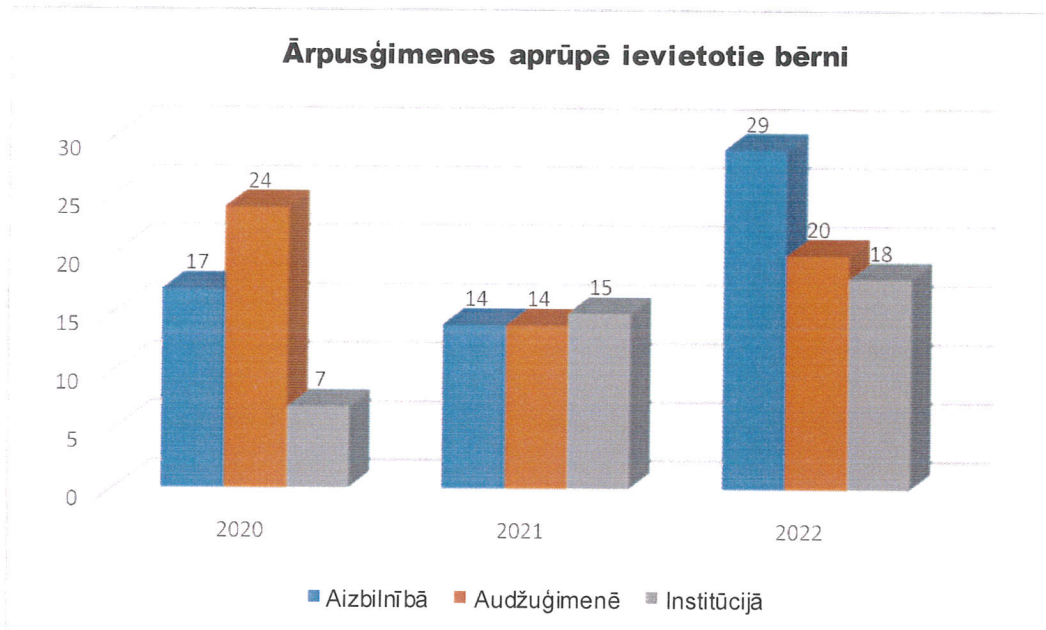
Kopumā 2022. gadā 27 bērnu aprūpe audžuģimenēs ir izbeigta. Aprūpes izbeigšanas iemesli: četri bērni adoptēti, četriem bērniem iecelts aizbildnis, septiņi bērni pārvietoti uz citu audžuģimeni, seši bērni atgriezušies vecāku aprūpē, trīs bērni ievietoti aprūpes iestādē, bet trīs jaunieši kļuva pilngadīgi.

Pārskata gada laikā audžuģimenēs bez specializācijas ievietoti 20 bērni. Pieciem bērniem nodrošināta ārpusģimenes aprūpe audžuģimenē pēc aizbildņa atcelšanas no aizbildņa pienākumu pildīšanas. Pieci bērni ievietoti audžuģimenē pēc uzturēšanās izbeigšanās krīzes audžuģimenē. Septiņi bērni ievietoti audžuģimenē, jo vecākiem pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības. Viens bērns ievietots audžuģimenē pēc uzturēšanās izbeigšanas bērnu aprūpes iestādē. Viens bērns nodrošināts ar ārpusģimenes aprūpi audžuģimenē, jo vecāks veselības stāvokļa dēļ nespēj rūpēties par bērnu. Vienā gadījumā jaundzimušais ievietots audžuģimenē, jo bērna māte ir nepilngadīga, bet tuvākā radniece atteicās uzņemt rūpes par bērnu.

Krīzes audžuģimenēs ievietoti 13 bērni. Deviņi bērni ievietoti krīzes audžuģimenē, jo vecākiem pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības. No šiem bērniem pieciem uzturēšanās krīzes audžuģimenēs izbeigusies un nodrošināta ārpusģimenes aprūpe audžuģimenēs bez specializācijas, savukārt trim bērniem nodibināta aizbildnība. Viens bērns turpina uzturēties krīzes audžuģimenē. Divi bērni ievietoti krīzes audžuģimenē, jo vecāks sava veselības stāvokļa dēļ lūdza nodrošināt īslaicīgu ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu. Viens bērns ievietots krīzes audžuģimenē, jo izbeigta uzturēšanās audžuģimenē bez specializācijas, bet pēc uzturēšanās izbeigšanas krīzes audžuģimenē bērnam nodibināta aizbildnība un iecelts aizbildnis. Vienā gadījumā krīzes audžuģimenē ievietots bērns, kuram nav noteikta ne maternitāte, ne paternitāte, un kurš turpina uzturēties krīzes audžuģimenē.

Pārskata gada laikā viens bērns ievietots specializētajā audžuģimenē bērnam invalīdam, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem.

No pārskata gada laikā institūcijā ievietotajiem 18 bērniem, vienam bērnam izbeigta uzturēšanās iestādē, sasniedzot pilngadību.

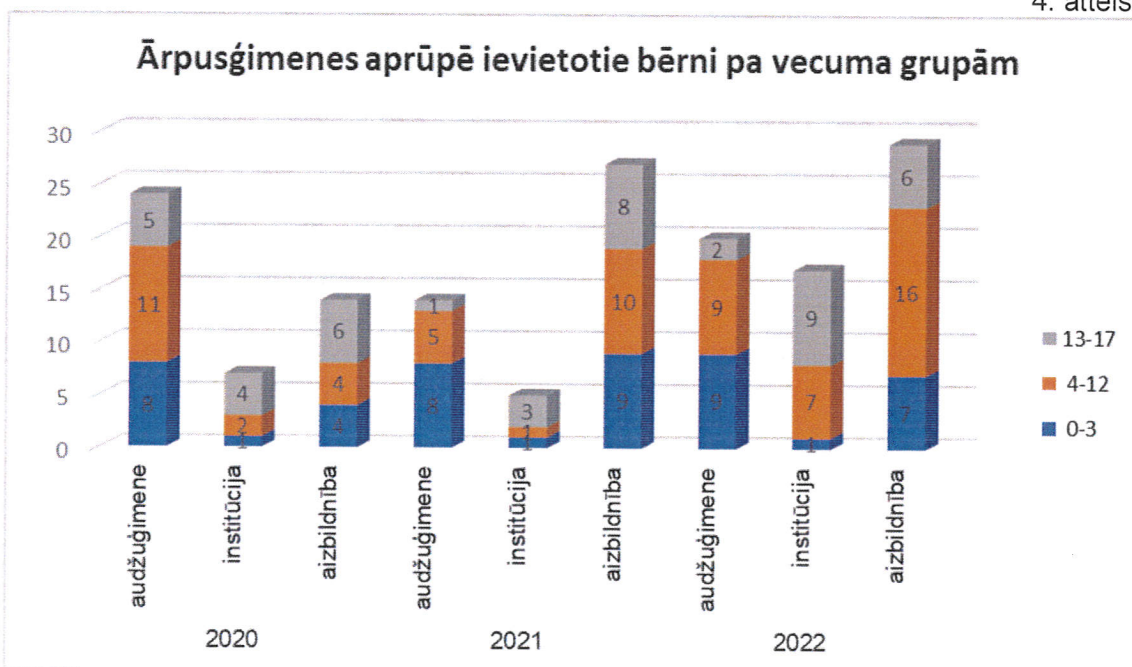

3. attēls

Vērtējot salīdzinoši (3. attēls), redzams, ka institucionālajā aprūpē ievietoto bērnu skaits palielinājies, kas saistīts ar bērnu šķiršanu no lielajām ģimenēm. Šķirot bērnu no bioloģiskās ģimenes, lielākajā daļā ir rasta iespēja bērnu nekavējoties nodrošināt ar ārpusģimenes aprūpi audžuģimenē. Septiņiem bez vecāku gādības palikušiem bērniem nodrošināta aprūpe audžuģimenēs citās pašvaldībās.

2022. gadā bāriņtiesa 29 bērniem nodibinājusi aizbildnību un iecēlusi aizbildni. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu statistiku redzams, ka aizbildnībā nodoto bērnu skaits ir palielinājies. Aizbildnībā visvairāk nodoti bērni vecumā līdz 4 - 12 gadiem. 2022. gadā – 16 bērni, 2021. gadā – 19 bērni, 2020. gadā – 11 bērni.

4. attēls

Ir redzams (skat. 4. attēlu), ka salīdzinoši ar iepriekšējiem gadiem institūcijā ievietoto bērnu skaits ir palielinājies un līdzvērtīgi arī vecuma gradācija ir mainījusies. Minētais saistīts ar to, ka institūcijā nodrošināta aprūpe divu lielo ģimeņu bērniem.

2022. gadā 20 bērniem vecumā no dzimšanas līdz 18 gadu vecumam rastas mājas audžuģimenēs. Taču joprojām saglabājas grūtības rast iespēju dzīvot audžuģimenēs jauniešiem vecumā no 11 līdz 17 gadiem, kā arī bērniem ar uzvedības traucējumiem un atkarību problēmām. Vienlaicīgi saglabājas grūtības atrast piemērotu audžuģimeni lielo ģimeņu bērniem – četri un vairāk brāļiem un māsām.

No iepriekš minētā izriet, ka 2022. gadā 67 bērniem nodrošināta ārpusģimenes aprūpe: 29 jeb 43,28% aizbildnībā, 20 jeb 29,85% audžuģimenē un 18 jeb 26,87% institūcijā.

Par aizbildnības lietām

Saskaņā ar Civillikuma 217. panta pirmo daļu un 222. pantu aizbildnību nodibina pār bez vecāku aizgādības palikušajiem nepilngadīgajiem. Aizbildnis aizvieto savam aizbilstamajam vecākus, atbalsta bērnu, sevišķi gādā par viņa audzināšanu, kā arī pārstāv bērna personiskās un mantiskās intereses. Bāriņtiesa lemj par aizbildnības nodibināšanu un aizbildņa iecelšanu bērnam, ja:

- 1) bērna vecāki ir miruši vai izsludināti par mirušiem;
- 2) bērna vecākiem ir pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības;
- 3) bērna vecāki ir pazuduši un izsludināti meklēšanā;
- 4) bērna vecāki slimības dēļ nespēj pienācīgi aprūpēt un uzraudzīt bērnu;
- 5) radušās būtiskas domstarpības bērna un vecāku attiecībās;
- 6) abi bērna vecāki ir nepilngadīgi;
- 7) radušies citi neatliekami gadījumi (nodrošinot normatīvajos aktos noteikto prasību ievērošanu).

Lemjot par aizbildņa iecelšanu, bāriņtiesai ir jāpārlicinās, vai par aizbildni iecelamajai personai ir aizbildņa pienākumu pildīšanai nepieciešamās spējas un īpašības. Bāriņtiesa izvērtē personas motivāciju kļūt par aizbildni, ģimenes locekļu savstarpējās attiecības, nodarbinātību, dzīves apstākļus, spējas pārstāvēt bērnu personiskajās un mantiskajās attiecībās, kā arī ņem vērā atzinumus par personas veselības stāvokli, ko sniedz ģimenes ārsts, kā arī psihiatrs un narkologs.

Pārskata perioda beigās, tas ir, 2022. gada 31. decembrī, kopējais aizbildnībā esošo bērnu skaits ir 153, kuriem ar Liepājas pilsētas bāriņtiesas lēmumu nodibināta aizbildnība un iecelts aizbildnis. Aizbildnībā esošie bērni sastāda 64% no visiem ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem. Kopējais aizbildņu skaits ir 125. Bāriņtiesas pārraudzībā ir arī 25 bērnu aizbildnības lietas, kur lēmumu pieņēmusi citas pašvaldības bāriņtiesa, un astoņas bērnu aizbildnības lietas, kur lēmumu pieņēmusi citas valsts kompetentā iestāde, bet bērni dzīvo pie aizbildņa Liepājā.

2022. gadā bērniem par aizbildņiem iecelta 20 personas, no kurām deviņas ir vecvecāki, astoņas ir no bērnu tālāku radnieku loka, bet trīs gadījumos aizbildnim nav bijusi tieša radniecība ar bērnu. Arī iepriekšējos gados lielāko īpatsvaru no ieceltajiem aizbildņiem sastāda vecvecāki.

2022. gadā bāriņtiesa pēc personas, citas bāriņtiesas vai ārvalstu kompetentās iestādes lūguma ir vērtējusi 17 personu atbilstību aizbildņa pienākumu pildīšanai.

Sakarā ar Krievijas bruņoto spēku iebrukumu Ukrainā Latvijā, tostarp Liepājā, ieradās Ukrainas civiliedzīvotāju ģimenes ar bērniem. Dažkārt bērni ieradās bez vecāku pavadības. Saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumu bāriņtiesa minētajiem bērniem iecēla ārkārtas aizbildni, lai Latvijā varētu nodrošināt viņu tiesības un intereses. Kopumā par ārkārtas aizbildņa iecelšanu bāriņtiesa 2022. gadā pieņēmusi 29 lēmumus. Savukārt gadījumos, kad bērni atgriezās Ukrainā vai kopā ar ģimeni pārcēlās uz citu valsti, bāriņtiesa ar lēmumu atbrīvoja 13 ārkārtas aizbildņus.

Par audžuģimeņu lietām

Audžuģimene ir ģimene vai persona, kas nodrošina aprūpi bērnam, kuram uz laiku vai pastāvīgi atņemta viņa ģimeniskā vide vai kura interesēs nav pieļaujama palikšana savā ģimenē. Audžuģimenes pienākums ir nodrošināt bērnam viņa vecumam un veselības stāvoklim atbilstošus sadzīves apstākļus un aprūpi (veselības aprūpi, audzināšanu un izglītību). Bērnu audžuģimenē ievieto uz laiku, kamēr bērns var atgriezties savā ģimenē vai, ja tas nav iespējams, līdz bērna adopcijai vai aizbildnības nodibināšanai. Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 25. pantā noteikto bāriņtiesa lemj par:

- 1) ģimenes vai personas piemērotību audžuģimenes pienākumu veikšanai;
- 2) audžuģimenes statusa piešķiršanu;
- 3) bērna ievietošanu audžuģimenē vai uzturēšanās izbeigšanu tajā.

Liepājā uz 2022. gada 31. decembri audžuģimenes statuss ar bāriņtiesas lēmumu piešķirts 38 ģimenēm. Pārskata periodā kopā saņemti četri iesniegumi, kuros laulātie vai personas lūdz atzīt sevi par piemērotiem audžuģimenes pienākumu veikšanai, kā arī saņemts vienas audžuģimenes iesniegums ar lūgumu atzīt par piemērotiem specializētās audžuģimenes pienākumu veikšanai izvēlētajā specializācijā – audžuģimene bērnam invalīdam, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem.

Četras ģimenes ir atzītas par piemērotām, lai veiktu audžuģimenes pienākumus, savukārt viena audžuģimenes atzīta par piemērotām specializētās audžuģimenes pienākumu veikšanai izvēlētajā specializācijā – audžuģimene bērnam invalīdam, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem. Divām ģimenēm pārskata gada laikā piešķirts audžuģimenes statuss, savukārt vienai audžuģimenei piešķirts specializētās audžuģimenes statuss. Jāpiebilst, ka par specializēto audžuģimeni bērnam invalīdam, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, var kļūt audžuģimene, kurā vienam no laulātajiem vai personai personīga vismaz 12 mēnešu pieredze bērna invalīda, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, aprūpē.

Lai gan līdzīgi kā līdz šim Sociālā atbalsta un izglītības fonda Kurzemes ģimeņu atbalsta centrs "Liepāja" rīko pasākumus audžuģimeņu kustības popularizēšanā un sabiedrības uzrunāšanā, rīkojot sarunu vakarus un iedrošinot iedzīvotājus vērsties bāriņtiesā, lai kļūtu par audžuģimeni, vērojams, ka sabiedrības interese šajā jautājumā ir mazinājusies.

Audžuģimenēs Liepājā ir ievietoti 42 Liepājas pašvaldības bērni un 13 citu pašvaldību bērni. Ārpus Liepājas audžuģimenēs ir ievietoti 18 Liepājas pašvaldības bērni.

Par adopcijas lietām

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 31. panta pirmajā un otrajā daļā noteikts, ka adopcija tiek atbalstīta, lai bērna attīstībai nodrošinātu ģimenisku vidi. Adopcijas uzdevums ir radīt bez vecāku gādības palikušajiem bērniem apstākļus audzināšanai ģimenē, nodrošinot stabilu un harmonisku dzīves vidi. Bāriņtiesas kompetence ir lemt par:

- 1) personas atzīšanu par adoptētāju;
- 2) brāļu un māsu, pusbrāļu un pusbāru šķiršanu Civillikumā noteiktajos gadījumos;
- 3) to, vai Latvijā iespējams nodrošināt bērna audzināšanu ģimenē vai pienācīgu aprūpi;
- 4) bērna nodošanu adoptētāja aprūpē un uzraudzībā līdz adopcijas apstiprināšanai;
- 5) pirmsadopcijas aprūpes izbeigšanu bērnam;
- 6) adopcijas atbilstību bērna interesēm.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 30. oktobra noteikumiem Nr.667 "Adopcijas kārtība", lai kļūtu par adoptētāju, bāriņtiesā jāiesniedz adopcijas pieteikums,

kurā norādīti adopcijas motīvi, adoptētāja reliģiskā pārliecība, etniskā piederība un saziņas valoda, vēlamais adoptējamo bērnu skaits, dzimums un vecums, citi būtiski apstākļi, kas var ietekmēt adoptējamā bērna dzīvi kopā ar attiecīgo personu, kā arī laulības apliecības kopiju vai dokumentu, kas apliecina laulības šķiršanu, dokumentu, kas apliecina nodrošinājumu ar dzīvojamo platību, dzīves aprakstu, ģimenes ārsta izsniegtu izziņu par personas pašreizējo veselības stāvokli, kā arī psihiatra atzinumu par personas psihiskās veselības stāvokli un narkologa atzinumu par personas atkarību no narkotiskām un psihotropām vai citām atkarību izraisošām vielām u.c. adopcijas kārtībā paredzētie dokumenti. Sešu mēnešu laikā pēc adopcijas pieteikuma saņemšanas bāriņtiesa izvērtē personas piemērotību adoptētāja statusam. Izvērtēšanas laikā:

- novērtē adopcijas motivāciju, ģimenes locekļu savstarpējās attiecības un spējas izaudzināt bērnu, tai skaitā noskaidro visu nedalītā saimniecībā dzīvojošo personu viedokli par bērna adopciju;
- noskaidro ģimenes dzīves apstākļus un izvērtē materiālo stāvokli;
- pieprasa informāciju par Sodu reģistrā iekļautajām ziņām par personu un citām nedalītā saimniecībā dzīvojošām personām;
- nosūta personu pie psihologa, lai saņemtu atzinumu par personas piemērotību adopcijai;
- nosūta personu apgūt adoptētāja mācību programmu.

Pēc ģimenes izpētes veikšanas bāriņtiesa lemj par personas atzīšanu par adoptētāju. Pārskata periodā bāriņtiesa četras personas (laulātos) atzinusi par adoptētājiem, divas personas (laulātie) atrodas ģimenes izpētes procesā.

Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem joprojām adoptēto bērnu skaits ir mazs, taču, salīdzinot ar 2021. gadu, šis skaits ir pieaudzis. 2022. gadā bāriņtiesa par četriem bērniem ir pieņēmusi lēmumu, ka adopcija ir bērna interesēs. No tiem vienu bērnu vēlējās adoptēt šī bērna audžuģimene, vienu bērnu vēlējās adoptēt bērna mātes vīrs.

Latvijā potenciālie adoptētāji joprojām pārsvarā vēlas adoptēt bērnu vecumā līdz pieciem gadiem bez veselības problēmām. Ņemot vērā šādu adoptētāju vēlmi, adopcijas process ievēlās, jo šajā vecuma grupā un bez nopietnām veselības problēmām adopcijai nav pieejami tik daudz bērnu.

Ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu var adoptēt, ja pirms adopcijas apstiprināšanas viņš atradies adoptētāja aprūpē un uzraudzībā un ir konstatēta bērna un adoptētāja savstarpējā piemērotība, kā arī ir pamats uzskatīt, ka adopcijas rezultātā starp adoptētāju un adoptējamo izveidosies patiesas bērna un vecāku attiecības. Atbilstoši adopcijas kārtībai adoptētāja aprūpē bērnu var nodot ar bāriņtiesas lēmumu uz laiku līdz sešiem mēnešiem. 2022. gadā divi bērni nodoti adoptētāju aprūpē un uzraudzībā, par vienu bērnu bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par to, ka adopcija ir bērna interesēs, otram bērnam pirmsadopcijas aprūpe vēl turpinās.

Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem samazinās to personu skaits, kuras ir adoptējušas otra laulātā bērnu. Tas skaidrojams ar spēkā esošajiem Ministru kabineta 2018. gada 30. oktobra noteikumiem Nr.667 "Adopcijas kārtība", saskaņā ar kuriem personai, kura vēlas adoptēt otra laulātā bērnu, ir jāapgūst adoptētāju apmācības programma. Salīdzinot ar 2021. gadu, 2022. gadā situācija ir pozitīvā dinamikā, divi laulātie izteikuši vēlmi adoptēt sava laulātā bērnu.

Ņemot vērā valsts politiku, arī 2022. gadā nav notikušas bērnu adopcijas uz ārvalstīm, tas būtiski samazināja ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu iespēju iegūt sev pastāvīgu ģimeni.

Par aizgādības lietām

Aizgādību nodibina pilngadīgai personai, kurai ierobežota rīcībspēja. Tāpat, neierobežojot personas rīcībspēju, pār personu noteiktos gadījumos var tikt nodibināta pagaidu aizgādība, ja nepieciešams veikt pasākumus personas interešu aizsardzībai. Civillikumā noteikts, ka personas, kurai ir garīga rakstura vai citi veselības traucējumi rīcībspēju var ierobežot, ja tas nepieciešams šīs personas interesēs un ir vienīgais veids, kā tās aizsargāt. Bāriņtiesa saskaņā ar tiesas nolēmumu par aizgādības nodibināšanu ieceļ aizgādni:

- 1) personai ar garīga rakstura vai citiem veselības traucējumiem, kurai rīcībspēju ierobežojusi tiesa;
- 2) personai, kurai tiesa nodibinājusi pagaidu aizgādību;
- 3) personai, kurai rīcībspēju tiesa ierobežojusi izlaidīgas vai izšķērdīgas dzīves dēļ, kā arī alkohola vai citu apreibinošo vielu pārmērīgas lietošanas dēļ;
- 4) promesošās vai pazudušās personas mantai;
- 5) testamenta izpildīšanai.

Atbilstoši Bāriņtiesu likumā noteiktajam bāriņtiesa saskaņā ar notāra taisīto notariālo aktu par aizgādības nodibināšanu mantojumam ieceļ aizgādni. Pārskata periodā bāriņtiesa iecēlusi aizgādni 14 mantojuma aizgādības lietās, lai nodrošinātu mantojuma pārstāvību, uzraudzību un apsaimniekošanu līdz mantinieku apstiprināšanai mantojuma tiesībās vai līdz mantojuma lietas izbeigšanai, tādējādi nepieļaujot iespējamu zaudējumu rašanos.

Atbilstoši Civilprocesa 268. pantam, ja tiesa uz pierādījumu pamata konstatē, ka personas rīcībspēja ir ierobežojama, tā taisa spriedumu, kurā norāda rīcībspējas ierobežojuma apjomu un ar kuru nodibina personai aizgādību. Tiesa, izvērtējot personas spējas, nosaka, vai un kādā apjomā aizgādnis ar aizgādībā esošo rīkojas kopā, un tikai pēc tam apjomu, kādā aizgādnis rīkosies patstāvīgi. Vienlaikus tiesa uzliek par pienākumu bāriņtiesai iecelt šai personai aizgādni, kam uzdod rīkoties tiesas noteiktajā apjomā. Jāņem vērā, ka tiesas spriedumu par rīcībspējas ierobežojumu var pārskatīt jebkurā brīdī, bet ne retāk kā reizi septiņos gados no tā spēkā stāšanās dienas.

2022. gada 31. decembrī bāriņtiesas pārraudzībā bija 116 personas aizgādības lietas. 2022. gadā 23 personām ar rīcībspējas ierobežojumiem ir iecelts aizgādnis, 11 aizgādņi bijuši tuvi radnieki, bet deviņos gadījumos aizgādnis nav bijis radnieks aizgādībā esošajai personai.

Pārskata periodā joprojām ir aktuāla problēma atrast piemērotu aizgādni personām, kurām nav radnieku. Jau 2020. gadā Valsts sociālās aprūpes centra "Kurzeme" filiāles "Liepāja" personāls uzsāka risināt iestādē ievietoto pilngadīgo personu tiesiskā statusa izvērtēšanu un tas turpinājās gan 2021. gadā, gan 2022. gadā. Šajā aprūpes iestādē dzīvojošajām personām bieži nav tuvu radnieku, kas varētu uzņemties aizgādņa pienākumus, tādēļ bāriņtiesa aicina aprūpes iestādes darbiniekus uzņemties aizgādņa pienākumus. 2022. gadā 14 aprūpes iestādē dzīvojošām pilngadīgām personām ir iecelts aizgādnis, 8 no ieceltajiem aizgādņiem ir aprūpes iestādes darbinieki, kas kopumā uzņēmušies aizgādņa pienākumus par 12 personām.

Par pieņemtajiem lēmumiem

Pārskata periodā Bāriņtiesa pieņēmusi 515 lēmumus:

Par aizgādības tiesību pārtraukšanu, pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanu	80
Par aizgādības tiesību atjaunošanu vai par prasības celšanu tiesā par aizgādības tiesību atņemšanu	6
Par prasības celšanu tiesā par aizgādības tiesību atņemšanu	23
Par aizbildnības nodibināšanu un aizbildņa iecelšanu	18
Par ārkārtas aizbildnības nodibināšanu Ukrainas nepilngadīgajam civiliedzīvotājam	29
Par aizbildņa atbrīvošanu no pienākumu pildīšanas	14
Par aizbildņa atstādināšanu	2
Par personas atbilstību aizbildņa pienākumu pildīšanai	12
Par ārkārtas aizbildņa iecelšanu nepilngadīgajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem	29
Par ārkārtas aizbildņa nepilngadīgajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem atbrīvošanu	13
Par bērnu ievietošanu audžuģimenē/ uzturēšanās termiņa pagarināšanu audžuģimenē/ uzturēšanās izbeigšanu audžuģimenē	29
Par bērnu ievietošanu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā	9
Par bērnu uzturēšanās izbeigšanu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā	3

Par personu atzīšanu par adoptētājiem	4
Par bērnu nodošanu adoptētāju aprūpē, par bērnu adopciju	6
Par bērnu šķiršanu adopcijas gadījumā	5
Par piemērotību audžuģimenes pienākumu pildīšanai	4
Par audžuģimenes statusa piešķiršanu	7
Par audžuģimenes statusa izbeigšanu	2
Par piemērotību specializētās audžuģimenes pienākumu pildīšanai	1
Par bērnu nodošanu aprūpē citai personai	7
Par mantas pārvaldību	44
Par aizgādņa iecelšanu personai	23
Par atbilstību aizgādņa pienākumu pildīšanai	3
Par aizgādņa atbrīvošanu no pienākumu pildīšanas	7
Par aizgādņa tiesību un pienākumu apjomu	3
Par mantojuma aizgādņa iecelšanu/atbrīvošanu	26
Par atzinuma sniegšanu tiesai lietās, kas izriet no aizgādības lietām	30
Par sociālo pabalstu un apgādnieka zaudējuma pensijas izmaksu pārtraukšanu, piešķiršanu	13
Par bērnu uzvārdu maiņu	9
Par vecāku domstarpībām bērnu aizgādības jautājumos	4
Par atļauju ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem uzturēties pie vecākiem vai radniekiem	15
Par bērnu ievietošanu specializētajā audžuģimenē	15
Par bērnu uzturēšanās izbeigšanu specializētajā audžuģimenē	6
Par viesģimenes statusa izbeigšanu	1
Par specializētās audžuģimenes statusa piešķiršanu	1
Par atļauju šķērsot valsts robežu	10
Citi lēmumi	13

Par dalību tiesas sēdēs

Bāriņtiesas priekšsēdētāja, priekšsēdētājas vietniece, bāriņtiesas locekles un speciāliste bērnu tiesību aizsardzības jautājumos pārskata periodā pēc tiesas aicinājuma piedalījušās 157 tiesas sēdēs:

Lietās par rīcībspējas ierobežošanu, rīcībspējas pārskatīšanu	dalība 11 tiesas sēdēs
Lietās par aizgādības tiesību atņemšanu	dalība 44 tiesas sēdēs
Lietās par adopcijas apstiprināšanu	dalība 3 tiesas sēdēs
Lietās par atsevišķas aizgādības noteikšanu	dalība 6 tiesas sēdēs
Lietās par saskarsmes tiesības kārtības noteikšanu	dalība 46 tiesas sēdēs
Lietās par bērna dzīvesvietas noteikšanu	dalība 12 tiesas sēdēs
Par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu, grozīšanu vai atcelšanu	dalība 18 tiesas sēdēs
Kā nepilngadīgā pārstāvis kriminālprocesā	dalība 11 tiesas sēdēs
Kā atbildētājs lietā par administratīvā akta atcelšanu	dalība 1 tiesas sēdē
Par paternitātes fakta konstatēšanu	dalība 6 tiesas sēdēs

Par lietvedībā esošajām lietām

Pārskata periodā Bāriņtiesas lietvedībā bijušas 1053 lietas:

Aizgādības lietas	197
Aizbildnības lietas	171
Lietas par bez vecāku gādības esošo bērnu ievietošanu audžuģimenē	45
Lietas par bez vecāku gādības esošo bērnu ievietošanu krīzes audžuģimenē	2
Lietas par bez vecāku gādības esošo bērnu ievietošanu audžuģimenē bērnam invalīdam, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem.	3

Lietas par bez vecāku gādības esošo bērnu ievietošanu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā	16
Adopcijas lietas	18
Audzūgimeņu lietas	38
Viesģimeņu lietas	10
Lietas par bērnu nodošanu aprūpē citai personai	14
Lietas par bērnu mantas pārvaldību	167
Aizgādības lietas, tajā skaitā par aizgādību mantojumam	162
Lietas par atzinuma sniegšanu tiesai	47
Lietas par sociālo pabalstu un apgādnieka zaudējuma pensijas izmaksu pārtraukšanu, piešķiršanu	21
Lietas par bērnu uzvārdu maiņu	9
Lietas par vecāku domstarpībām bērnu aizgādības jautājumos	11
Pārbaudes lietas	122

Par profilakses darbu ar bērniem

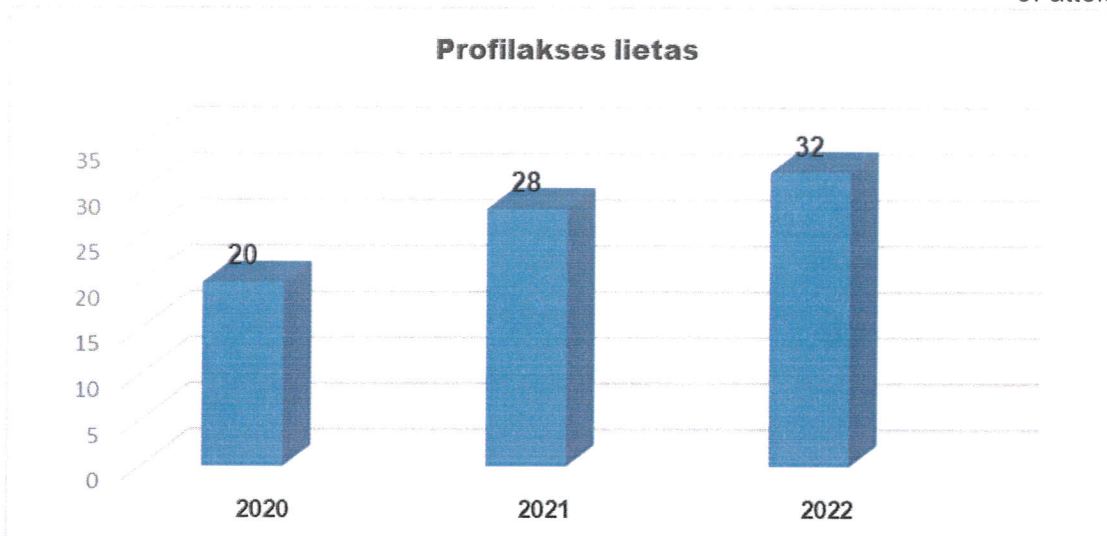
Bāriņtiesā strādājošā speciālista bērnu tiesības aizsardzības jautājumos kompetencē ir veikt profilakses darbu ar bērniem, kuri ir veikuši likumpārkāpumu vai pastāv deviantas un asociālas uzvedības iezīmes. Profilakses lietas tiek iekārtotas un uzvedības sociālās korekcijas programmas (turpmāk – korekcijas programma) izstrādātas bērniem, kuriem tās nepieciešamas. Speciālists piedalās starpinstiūciju organizētās sadarbības sanāksmēs un Kurzemes rajona tiesas sēdēs, sagatavojot informāciju par bērnu, viņa problēmām, riskiem, resursiem un veikto profilaktisko darbu.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58. pantā noteikts, ka pašvaldība sadarbībā ar bērnu vecākiem, izglītības iestādēm, Valsts policiju, sabiedriskajām organizācijām un citām iestādēm veic likumpārkāpumu profilakses darbu ar bērniem un iekārto profilakses lietu, kā arī izstrādā sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programmu katram bērnam, kurš:

- 1) izdarījis noziedzīgu nodarījumu un pirmstiesas izmeklēšanas laikā nav apcietināts;
- 2) atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet sods nav saistīts ar brīvības atņemšanu;
- 3) atbrīvots no kriminālatbildības;
- 4) atbrīvots no ieslodzījuma vai soda izciešanas vietas;
- 5) izdarījis Krimināllikumā paredzētās prettiesiskās darbības pirms 14 gadu vecuma sasniegšanas;
- 6) vairāk nekā divas reizes izdarījis Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētās prettiesiskās darbības;
- 7) ubago, klaiņo vai veic citas darbības, kas var novest pie prettiesiskas rīcības.

Profilakses lietas tiek iekārtotas un korekcijas programmas tiek izstrādātas pēc Valsts policijas, Liepājas valstspilsētas pašvaldības domes Administratīvās komisijas (turpmāk – Administratīvā komisija), bāriņtiesas, Valsts probācijas dienesta un izglītības iestāžu iniciatīvas. 2022. gadā, salīdzinot ar 2021. gadu un 2020. gadu, vairāk kā divas reizes pieaudzis to profilakses lietu skaits, kuru iekārtošanai iniciators bijusi bāriņtiesa. Tikpat aktīvi kā iepriekš par izglītojamo uzvedības problēmām informējušas izglītības iestādes.

Pārskata periodā profilakses lietu skaits pieaudzis – 2020. gadā iekārtotas 20 profilakses lietas, savukārt 2021. gadā – 28 profilakses lietas un 2022. gadā – 32 profilakses lietas (skat. 5. attēlu). Profilakses lietu skaita pieaugums saistīts ar to, ka bāriņtiesā izteikti vairāk tiek saņemta informācija par bērnu tiesību pārkāpumiem, kuru iniciators nav tikai institūcijas, bet arī līdzcilvēki.

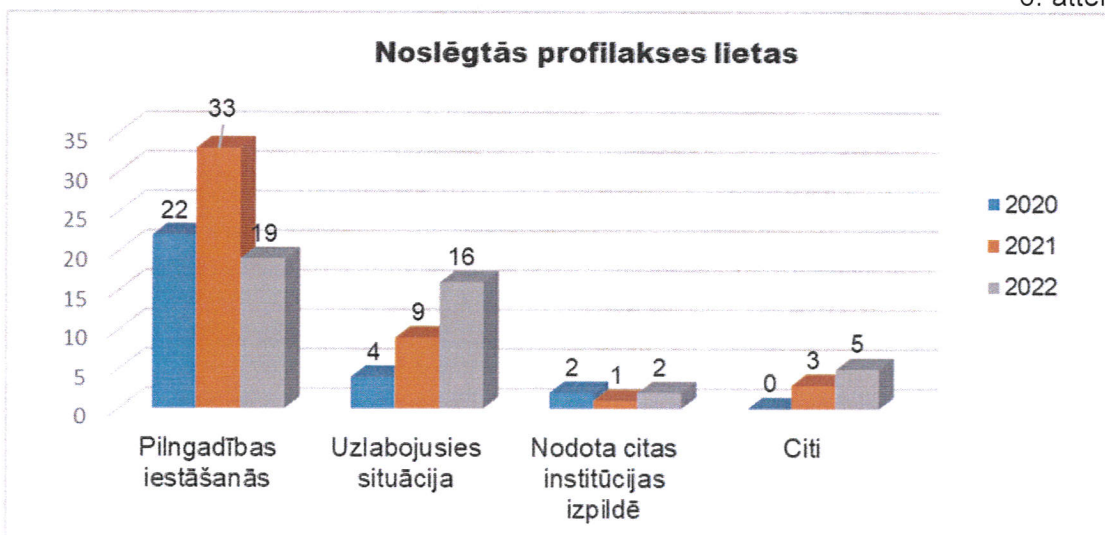
Administratīvā komisija 2022. gadā pieņēmusi 30 lēmumus par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanu, nosakot uzvedības ierobežojumus 16 nepilngadīgajiem piedalīties uzvedības sociālās korekcijas programmā, un astoņiem no tiem šāds ierobežojums noteikts vairāk kā vienu reizi.

Pārskata periodā mazinājies to jauniešu skaits, kuri neiesaistījās mācību procesā un klaiņoja, līdz ar to, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, sarucis to jauniešu īpatsvars, kuri atzīti par aizdomās turētiem kriminālprocesā, tostarp pirmreizēji. Savukārt iepriekšējā līmenī saglabājusies atkarību izraisošo vielu lietošanas tendence un vardarbīgas uzvedības izpausmes jauniešu vidū, ko atspoguļo lielais skaits Administratīvās komisijas pieņemtie lēmumi par nepieciešamību iesaistīties korekcijas programmā.

2022. gadā speciālists bērnu tiesību aizsardzības jautājumos veicis darbu ar nepilngadīgajiem 93 profilakses lietās. Visa gada periodā 42 profilakses lietas noslēgtas.

2022. gadā, salīdzinot ar 2021. gadu, profilakses lietu noslēgšanas pamats (skat. 6. attēls) bijis saistīts ar nepilngadīgā situācijas uzlabošanu jeb uzvedību, kura, saņemot atbilstošu sociālo pakalpojumu, kļuvusi likumpaklausīga – nepilngadīgais nav izdarījis atkārtotus likumpārkāpumus. Kaut arī profilakses lietu iekārtošanas skaits pieaug, proporcionāli pieaug arī to nepilngadīgo skaits, kuriem korekcijas programmā nav jāiesaistās ilgstoši.

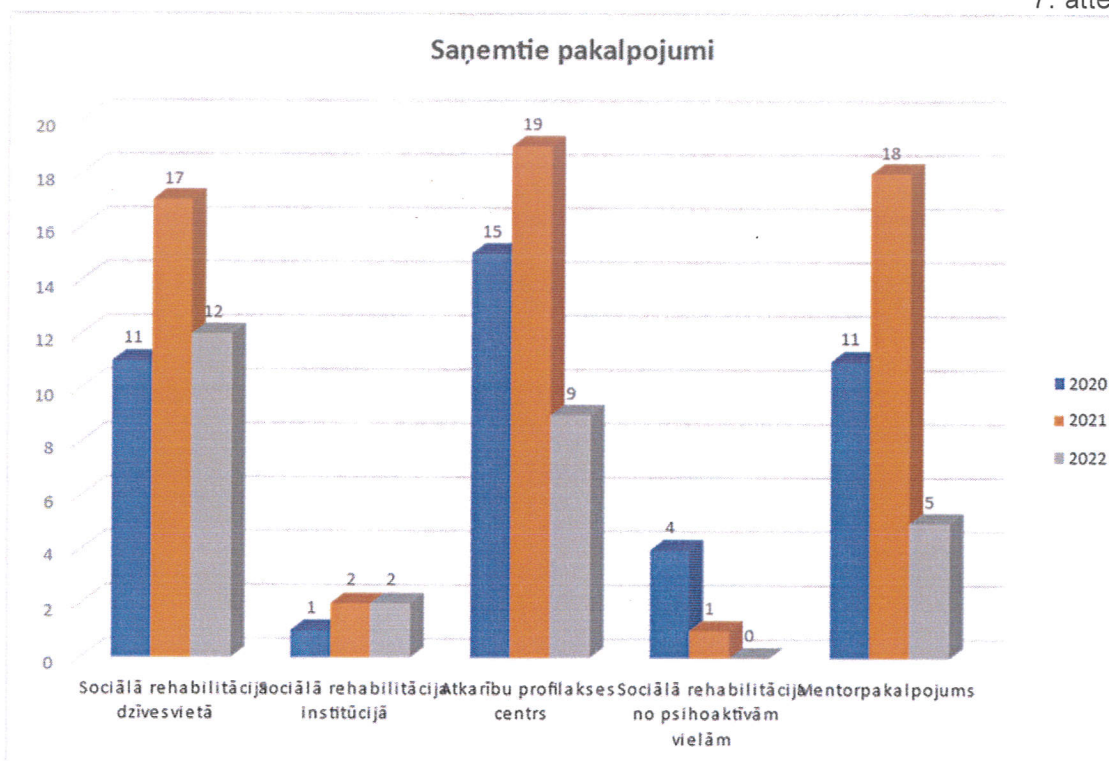
6. attēls

Uzvedības sociālās korekcijas programmas mērķis ir panākt, ka nepilngadīgais mazina deviānto, asociālo un vardabīgo uzvedību, kas ir par pamatu jauna vai atkārtota likumparkāpuma izdarīšanai, atsāk vai turpina mācības, iegūstot vismaz pamatzglītību, stabilizē psihoemocionālo veselību, saņem palīdzību, tostarp ārstēšanos no psihoaktīvām vielām. Lai darbs ar nepilngadīgajiem noritētu sekmīgāk, nozīmīga loma ir pašvaldībā un valstī pieejamajiem sociālajiem pakalpojumiem (skat. 7. attēls). 2022. gadā, tāpat kā iepriekš, turpinājās aktīva sadarbība ar Atkarību profilakses centru, kas kaitniecisko vielu lietošanas tendenci skata ģimenes kā sistēmas kontekstā, piedāvājot atbalstu un palīdzību ne tikai nepilngadīgajam, bet arī vecākiem. Atkarību profilakses centra atbalsta pakalpojumu saņēmēši deviņi korekcijas programmas jaunieši. Savukārt ambulatoru ārstēšanos pie narkologa 2022. gadā saņēma pieci nepilngadīgie. 2022. gadā psihoemocionālo veselību stabilizējuši 14 nepilngadīgie – 12 saņēmēši sociālās rehabilitācijas pakalpojumu dzīvesvietā Liepājā, savukārt divi – institūcijā ārpus Liepājas. Pie psihiatra ambulatori konsultējušies astoņi nepilngadīgie, savukārt trīs nepilngadīgajiem psihiatrs devis nosūtījumu par ārstēšanos stacionārā. Kopš 2020. gada septembra Liepājas pašvaldībā tiek nodrošināts mentora pakalpojums sociālā riska jauniešiem. 2021. gadā tajā iesaistījušies 18 korekcijas programmā esošie jaunieši, 2020. gadā – 11, savukārt 2022. gadā – 6. Četri jaunieši izmantojuši Pusaudžu resursa centra Liepājas filiāles piedāvāto pakalpojumu klāstu.

Pašvaldībā esošo nevalstisko organizāciju piedāvātajiem pakalpojumiem ir lietderība un nozīmīgums jauniešu uzvedības korekcijā un personības izaugsmē, tomēr nepieciešams dinamiskā pakalpojumu klāstu dažādēt un paplašināt, atbilstoši jauniešu vajadzībām.

7. attēls

Lai izvēlētie sociālie pakalpojumi sniegtu vēlamo rezultātu, nozīmīga ir sadarbība starp sociālajā gadījumā risināšanā iesaistītajiem profesionāļiem. Speciālists bērnu tiesību aizsardzības jautājumos 2022. gadā ir piedalījies 30 starpinstitucionālās sanāksmēs, kas ir labākā sadarbības forma, lai skatītu problēmsituāciju kopumā, tādējādi ietaupot laika resursu un izslēdzot iespēju, ka amata funkcijas pārklājas. Starpinstitūciju sanāksmes arvien biežāk ir bāriņtiesas iniciētas, lielu uzsvāru liekot uz pēc iespējas vairāk speciālistu piesaisti atbilstoši jaunieša problēmsituācijai.

Vienmēr nozīmīgi apzināties, ka nepilngadīgie vēlas turpināt iegūt izglītību, saturīgi pavadīt brīvo laiku un dzīvot likumpaklausīgu dzīvi. Pozitīva dinamika turpina saglabāties saistībā ar to, ka nepilngadīgie savlaicīgi saņēmuši atbilstošu sociālo pakalpojumu, kas ir nozīmīgs faktors – jo laicīgāk nepilngadīgais saņem virkni būtisku sociālo pakalpojumu, kas nodrošina nepilngadīgā tā brīža vajadzības, jo ietekme uz pozitīvām uzvedības izmaiņām ir sekmīgāka un noturīgāka.

Cita informācija

Bāriņtiesa, lai veiktu savus uzdevumus lietu pārbaudēs un uzraudzībā, regulāri veic bērnu un aizgādībā esošo personu dzīves apstākļu pārbaudes. 2022. gadā veiktas 1057 pārbaudes personu dzīvesvietā (2021. gadā - 623 pārbaudes). Pārskata gadā veikto pārbaudu skaits ievērojami palielinājies, jo darbu būtiski neietekmēja Covid-19 pandēmijas izplatības ierobežojumi.

Pārskata gadā pieaudzis arī bāriņtiesas pieņemto lēmumu skaits. Pieņemti 515 lēmumi, kas ir par 18% vairāk kā 2021. gadā. Daļēji tas skaidrojams ar bāriņtiesām deleģēto funkciju Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumu, proti, bāriņtiesa pieņēmusi 29 lēmumus par ārkārtas aizbildņa iecelšanu Ukrainas bērniem, kuri sakarā ar Krievijas bruņoto spēku iebrukumu Ukrainā ieradās Liepājā bez vecāku pavadības. Bērniem, atgriežoties Ukrainā, vai izceļojot uz citu valsti, bāriņtiesa lēma par ārkārtas aizbildnības izbeigšanu, pieņemot 13 lēmumus.

Atbilstoši Ministru kabineta 2005. gada 5. novembra noteikumu "Noteikumi par sociālajām garantijām bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās" prasībām bāriņtiesa pārskata periodā Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai pieprasījusi 116 bez vecāku gādības esošajiem bērniem apliecības sociālo garantiju nodrošināšanai.

Pārskata periodā bāriņtiesā saņemti paziņojumi no Valsts Probācijas dienesta un ieslodzījumu vietu pārvaldes par 70 personām, kuras atrodas šo institūciju uzraudzībā un notiesātas par tīšiem vardarbīgiem noziedzīgiem nodarījumiem vai noziedzīgiem nodarījumiem pret dzimumneaizskaramību un tikumību. Bāriņtiesa, saņemot šādu informāciju, noskaidro, vai šīs personas nedzīvo kopā ar ģimeni, kurā ir nepilngadīgais.

Ja ģimenē ir bērni, bāriņtiesa iegūst informāciju, kas raksturo bērna aprūpi ģimenē, bērna attiecības ar ģimenes locekļiem, un vērtē, vai nepastāv bērnu tiesību un interešu apdraudējums kontekstā ar notiesātās personas sodāmību.

Bāriņtiesa piedalījies 44 starpinstitūciju sadarbības sanāksmēs, kuras ietvaros tiek vispusīgi izpētīta un analizēta situācija saistībā ar likumpārkāpēju. Starp institūciju pārstāvjiem notiek informācijas apmaiņa un tiek lemts par institūciju saskaņotu turpmāko rīcību darbam gan ar likumpārkāpēju, gan ar cietušiem, gan ar potenciāliem upuriem. Sanāksmes mērķis – minimalizēt riskus, kas saistīti ar atkārtotu dzimumnoziegumu un vardarbīgu noziegumu izdarīšanu, un maksimāli aizsargāt bērna tiesības un intereses.

Pārskata periodā bāriņtiesas priekšsēdētāja kopā ar Latvijas bāriņtiesu darbinieku asociācijas valdes locekļiem, tiekoties ar Tieslietu ministrijas, Labklājības ministrijas un Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas pārstāvjiem, sniegusi priekšlikumus bērnu tiesību sistēmas pilnveidei un bāriņtiesu darba kvalitātes uzlabošanai, ir piedalījies Pašvaldību savienības organizētajās diskusijās un sniegusi priekšlikumus un iebildumus par Tieslietu ministrijas ierosinātajiem grozījumiem Bērnu tiesību aizsardzības likumā saistībā ar likumpārkāpumu profilakses darbu pašvaldībās, kā arī piedalījies Labklājības ministrijas rīkotajās tiešsaistes sanāksmēs par Informatīvā ziņojuma "Par iespējamiem pasākumiem, kas vērsti uz mediācijas izmantošanas veicināšanu ar bērnu interesēm saistītu strīdu risināšanā". Bāriņtiesas locekle, pārstāvēt Latvijas bāriņtiesu darbinieku asociāciju, piedalījies radio diskusijā "Mūžīgie bērni" par rīcībspējas ierobežošanu.

Atbilstoši Bāriņtiesu likuma 5. panta sestajai daļai, kas noteic, ka pašvaldībai ir pienākums nodrošināt mērķtiecīgi organizētu konsultatīvu, izglītojošu un psiholoģisku atbalstu bāriņtiesas priekšsēdētājam, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietniekam un bāriņtiesas locekļiem, lai pilnveidotu viņu profesionālo kompetenci un profesionālās

darbības kvalitāti, bāriņtiesas darbinieki saņēmuši profesionālas supervīzija, kā arī pilnveidojuši savas zināšanas bāriņtiesu kompetences jautājumos, piedaloties mācību semināros unursos.

Līdz 2022. gada 28. februārim bāriņtiesa, ievērojot valstī noteiktos epidemioloģiskās drošības noteikumu prasības, apmeklētājus pieņēma tikai pēc iepriekšēja pieraksta. Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 8.1 panta pirmo daļu lietas bāriņtiesas sēdē tika skatītas rakstveida procesā (bez personu klātbūtnes). No 2022. gada 1. marta bāriņtiesas sēdes notiek klātienē ar administratīvā procesa dalībnieku klātbūtni.

Pamatojoties uz bāriņtiesas noslodzi, 2022. gadā bāriņtiesā izveidotas divas jaunas štata vietas – bāriņtiesas loceklis. Lai jaunie darbinieki spētu pilnvērtīgi pildīt savus darba pienākumus, viņiem nepieciešams apgūt mācību programmu ne mazāk kā 150 stundu apjomā.

Bāriņtiesas priekšsēdētāja

Taiga Ziemele

Ziemele 634 01994
taiga.ziemele@liepaja.lv